

واژنامه سال دوم

درس اول

* صبح : شراب صبحگاهی (هر چیزی که باعث سرخوشی و نیروی معنوی فرد شود) /

* ضیا : نور (ضیاع : جمع ضیعت ، زمین زراعتی . دارایی) /

عذر نخواست : توبه نکرد /

ماسوا : غیر خدا (مخلوقات) /

* سحاب : ابر (صحاب: دوستان) /

هله : آگاه باش /

توتیا : ماده شفابخش برای چشم (گندزدایی قوی) /

صبا : باد خنک که از شمال شرق می وزد ، مظهر پیام
رسانی (سبا : سرزمین ملکه بلقیس) /

علم کردن : کنایه از مشهود و معروف کردن /

قضا: تقدیر (غزا : جنگ / غذا : خوراک)

درس دوم

هزیمت شدند: شکست خوردند / /

کوس : طبل بزرگ /

گبر : خفتان ، لباس جنگی / /

آبنوس : تیره /

غمی شد : خسته شد /

هماورد : حریف /

ترگ : کلاه خود /

سندروس : شیر زرد رنگ /

* شست : انگشت دانه /

سوفار : انتهای تیر - دهانه تیر /

* امل : آرزو (عمل : کار) /

عنان گران کرد : کنایه از ایستاد /

آبنوس : گرد و غبار (درخت سیاه) /

رخ سندروس بودن : کنایه از ترسیدن

درس سوم

ابرش : اسب خال دار /

امتناع : خودداری منع کرد /

هژبر : شیر /

* حرب : جنگ (آلت نزاع مثل شمشیر و نیزه /

* غضنفر : شیر /

خصم : دشمنی /

* دغل : حيله گری ، مکر /

* غزا : جنگ ، غزوه /

* سهم : ترس /

دستوری : اجازه رخصت /

دندان به دندان خاییدن : عصبانی شدن /

نماز دیگر : نماز عصر

درس چهارم

سماجت : اصرار ، پافشاری (اسرار : راز ها) /

* هاج و واج : متعجب (قید حالت) /

* قراضه : کهنه /

* سوق می دهد : می کشاند /

* ثقل : مرکز زمین (سنگینی) /

* ساطع : درخشنده /

* قوت : غذا /

قلیه : غذای گوشتی /

* غلیان : جوشش /

مصف : محل صف بستن ، میدان جنگ /

تصنّعی : ساختگی /

درس پنجم

ولیمه : غذای جشن /

* انضمام : همراه /

آزگار : زمانی دراز به طور مداوم تمام و کامل /

مایختوی : آنچه درون چیزی است /

* عاریه : امانت (آنچه از کسی رفع حاجت بگیرند و

بادی : شروع (باده : شراب) /

بعد پس بدهند) /

ابا : خودداری (عبا : بالاپوش) /

معهود : عهد شده ، وعده داده شده ، معمول، همیشگی /

درزی : خیاط (درزه : بسته نامه) /

* صله ی ارحام : دید و بازدید /

بلامعارض : بی رقیب /

واتر قیده اند : پس رفت ، تنزل کرده اند /

تنبوشه : لوله سفالی آب /

* استیصال : ناچاری درماندگی /

جبهه : پیشانی /

* قدغن : ممنوع /

پتیاره : مهیب ، زشت /

* تذکار : یادآوری /

اطوار : حالت ، شکل ، وضع /

بذله : لطیفه /

ضم : پیوست (ذم : نکوهش)

* محظوظ : بهره ور /

درس ششم

* مألوف : الفت گرفته ، انس گرفته /

تفتیش : بازرسی ، بازجست ، واپژوهیدن /

اثنا : بین /

* ذرع : واحد طول ، گز ، 104 سانتی متر (زرع :

کشاورزی) /

* عمارت : بنا (امارت : سرزمین ، قبیله) /

* طارم : نرده ی چوبی اطراف محوطه ی باغ /

* محظور : رو در بایستی تنگنا /

لابه : التماس ، تضرّع ، اظهار نیاز /

* مضغ : آسیا کردن ، غذا جویدن /

چپاول : غارت /

* بلع : فرو بردن /

بهره : سهم /

* هضم : تحلیل معده (حزم : دور اندیشی) /

ثواب : پاداش (صواب : درست)

* بقولات : سبزی و تره بار /

درس هفتم

* بحبوحه : میان /

سووشون : تلفظ بومی سیاوشان به معنی مراسم عزاداری

* وقاحت : بی شرمی /

سیاوش /

معیت : همراهی /

*عبا : پوشش بلند ، لباس متشرعان (ابا : خودداری) /

* صیفی : تابستانی (سیف : شمشیر) /

* هیمه : هیزم //

* چارقد : روسری (چارق : کفش چرمی) /

* سرنا : ساز بادی /

* حجله : اتاق آراسته برای عروس و داماد /

* جهد : تلاش (جحد : حيله ، مکر) /

* افگار : خسته ، مجروح ، زخمی ، آزرده /

* مذلت : خواری ، بد بختی /

* فربه : چاق ، سمین (ثمین : با ارزش ، قیمتی)

درس هشتم

* الفا : لغو و باطل کردن (القا : وادار کردن) /

* مبهوت : سرگردان /

* مطبوع : خوشایند (* متبوع : مورد تبعیت) /

* غیظ : خشم /

* عفريت : اهریمن ، شیطان /

* آذار : فروردین (آزار : اذیت) /

* نیسان : اردیبهشت /

* ایار : خرداد (عیار : ابزار سنجش) /

* تموز : تیر /

* سنگ مردگان : سنگ شکنجه

* سبیل : روش /

* عربده : فریاد /

* سفاهت : کم عقلی (سفیه : کم عقل) /

درس نهم

* تضرع آمیز : همراه با التماس و زاری ، لابه /

* خلنگ : علف جارو (خدنگ : درختی با چوب سخت که از

آن تیر می سازند) /

* غضب : خشم /

* موحش : ترسناک /

* موحش : وحشت آور /

* امهال : فرصت دادن /

* اهمال : سستی /

* ملهم : برگرفته /

* مهمل : بیهوده /

* محمل : کجاوه

درس یازدهم

* قحط : خشکسالی /

* حجره ها : اتاق ها /

* تعلل : بهانه جویی /

* می خاییم : می جوییم /

* خصاصه : نیازمندی (خساست : بخل)

درس دوازدهم

* صنم : بت /

* بو : رایحه ، دراینجا امید و آرزو /

* تفقد : دل جویی

درس سیزدهم

* فراش : خدمتکار /

* ابدال : اولیاء الله (مردان خدا) /

* هم عنان : کنایه از هم رتبه ، همراه ، هم سنگ /

بَنان : انگشت /

زاویه : اتاقک ، شاه نشین /

* غِرّه : فریفته ، گول خورده /

رواق : پیشگاه خانه /

اقبال : روی آوردن ، خوشبختی /

* التّهاب : زبانه کشیدن

ادبار : پشت کردن ، بدبختی /

/ * جزمیّت : قطعیت و یقین /

صاحبِ گوهر : اصیل و نژاده /

مینو : بهشت /

تاس ها : کاسه مسی حمام (طاس : کچل) /

تملّق : چاپلوسی

چاشتی : هنگام صبح /

درس شانزدهم

نمی هلد : اجازه نمی دهد /

ارتجالاً : بی درنگ ، بدون فکر ، بدون اندیشه کاری کردن /

ودود : بسیار مهربان ، بسیار دوست دارنده ، از صفت های خداوند

تقریر : بیان ، بیان کردن /

درس چهاردهم

* زنگاری : سبز رنگ /

* مناعت : بلند نظری ، طبع عالی داشتن /

* محاوره : گفتگو /

طغیان : گستاخی ، نافرمانی /

* مغلوب : شکست خورده (مقلوب : جا به جا شده ، دگرگون شده) /

* رجحان : برتری ، ترجیح دادن /

* مخذول : خوار ، زبون گردیده /

* تزویر : دورویی /

* استرحام : طلب رحم ، رحم خواستن /

* مذموم : نکوهیده و زشت ، مذمت شده /

* هلیم (حلیم) : غذای گوشتی /

انحطاط : فساد ، پستی /

طمأنینه : آرامش /

درس پانزدهم

کَمیّت : اسب /

دمدمه : با خشم سخن گفتن ، حدود ، نزدیک ، حوالی /

* طَرَب : نشاط /

مینا : شیشه ، آبگینه /

* مألوف : الفت گرفته ، انس گرفته ، همیشگی /

کالبد : پیکر ، جسم /

* ضمایم : همراه ها /

مجرد : غیر مادی ، روح ، عقل /

* اوان : زمان /

* عروج : بالا آمدن ، به بلندی رفتن /

عنود : ستیزه کار /

مُقَرَّنس : گچ بری پله ای و برجسته /

* لهو : بازی /

طرّه : دسته موی جلوی پیشانی (در معماری : کاشی های پیچ در پیچ) /

لعب : شوخی /

* معاصی : گناهان ، جمع معصیت /

عتاب : ملامت ، سرزنش /

ملهم : برگرفته /

* مسحور : جادو شده /

* مجذوب : جذب شده /

* مرعوب : ترسیده /

* مؤید : تأییدکننده /

* ضلالت : گمراهی /

حازم : دور اندیش (هاضم : هضم کننده) /

* حیل : تدبیر ، تلاش /

مکاید : مکرها /

* مدهوش : سرگشته /

ضلالت : گمراهی /

میعاد : وعده ، زمان وعده ، مکان وعده /

درس هفدهم

داروگ : قورباغه ی درختی /

شولای : لباس ، خرقة /

بدر : جنگ بدر (ماه کامل)

جمعیت : آسودگی

بساطی که بساط نیست : اشاره به اوضاع نا به سامان
سیاسی

درس هجدهم:

گون : یک درختچه در بیابان با خار های بلند و ارتفاع 1
متر /

مهمیز : میخ زیر پای سوارکار /

* هرأ : صدا ، غوغا ، آواز مهیب /

بی وزنی : بدون وزن شعری (بی ارزش)

درس نوزدهم

قفا : پشت سر (قفا زدن : پس گردنی زدن) /

آهو : نام حیوان ، در اینجا عیب و نقص /

صلا : آواز دادن ، صدا کردن /

سرا : خانه (اینجا به معنای ایران)

* زجر : آزار ، اذیت ، شکنجه /

* مصادره : تاوان گرفتن ، خون کسی را به مال او فروختن
، جریمه /

* مضرت : زیان ، گزند /

درس بیستم

* سِماط : سفره /

* مزبور : نام برده ، یاد شده /

سیرت : باطن /

وعظ : پند /

وعاظ : اندرزگویان /

* مهیج : هیجان آور /

رقعه : نامه ی کوچک ، کاغذ کوچک /

اقتدا : پیروی /

* زورق : کشتی /

* مقراض : قیچی /

طی : جشن عروسی (ترکیه) /

قریه : روستا (قریحه : ذوق) /

* قطور : ضخیم /

دخمه : خانه ی زیرزمینی ، قبر ، گور ، سرداب //

* حجاری : سنگ تراشی /

جرز : دیوار اتاق و ایوان /

عنتر : سوار کار عرب /

هیاکل : جمع هیکل ، اندام ها ، صورت هایی که به اسم ستاره ای از ستارگان می سازند /

درس بیست و دوم

*زَلَّت : خطا ، لغزش (ذَلَّت : خواری) /

*وهله : مرحله /

* طالع : بخت ، طلوع کننده /

ساغر : پیاله ، شراب

* طومار : نامه ی بلند /

درس بیست و یکم

نطح : فرش ، بساط ، سفره /

* طبع : سرشت ، وجود (تبع : پیروی) /

حَلَّاجی : بررسی /

أُشْتَلِم می کرد: لاف می زد /

از سر گرفتن : دوباره شروع کردن /

* حرز : دعایی که بر کاغذ می نویسند و همراه می برند ، بازوبند ، تعویذ /

استنباط : برداشت /

*قدر : اندازه (غدر : فریب) /

* زوال : نابودی

کُتَّاب : مکتب خانه ، نوشتن /

تَغْيِير: دگرگون شدن ، بر آشفتن، خشمگین شدن /

منعم : مال دار ، ثروتمند

*دارالطَّباعه : چاپخانه /

* بوته : ظرف ، قوطی ، ظرف نگه داری طلا /

تنبّه : آگاهی ، هوشیاری ، بیداری /

خُمْستان : میکده

*زاغه : طویله ، آغول ، سوراخی است در کوه ، تپه یا بیابان که محل استراحت چهار پایان است /

درس بیست و سوم

*ثنا : ستایش (سنا : روشنی) /

* اعظم : بزرگان ، بزرگتران /

مخفی : پنهان (تخلص شاعر) /

ملتزمین : همراهان ، رقصان /

بهر : برای (بحر : دریا) /

* شاطر : بادیگارد ، کسانی که پیشاپیش پادشاهان می رفتند /

برهمن : پیشوای روحانیون بودایی

مشعوف : شادمان /

لغتنامه سال سوم

آز : طمع /

درس اول

* قدح : کاسه ، پیاله /

*قربت : نزدیکی (غربت : دوری) /

اذکار : دعاها /

/انقصیر : گناه ، کوتاهی کردن

اوراد (ادعیه) : دعا ها //

/ *خوان : سفره ، مرحله

حلب : شهری در سوریه /

*منصوب : نصب شده (منسوب : نسبت داده شده)

* معهود : عهد شده ، شناخته شده /

فاحش : آشکار ، واضح ، زشت /

※باسق : بلند

/مَفْخَر : آنچه موجب افتخار است

※صَفَوْتُ : برگزیده ، خالص

/تَتَمَّه : به جای مانده ، باقی مانده

※وسیم : دارای نشان پیامبری

/انَابَت : توبه ، بازگشت به سوی خدا

※اعراض : روی برگرداندن

تَضَرَّع : التماس ، زاری

/واصفان : ستاینندگان

/حَلِیه : زیور و زینت

※منسوب : نسبت داده شده

جَبَب : گریبان ، یقه

مستغرق : غرق شده

※قیاس : مقایسه

قُبَّه : عمارت گنبدی شکل

رواق : شراع ، سایبان ، پیشگاه خانه (ایوان طبقه دوم)

※طاسک : آویز زینتی

سمند : اسب زرد ، کرند

طَرَه : دست موی جلوی پیشانی

کهر : اسب سرخ یا قهوه ای تیره

درس دوم

※فتراک : ترک بند ، تسمه و دوال اسب

ترکش : تیردان

بزم : جشن ، مجلس شراب

دوال : لایه ، تکه ، پاره ، چرم ، پوست

تگاور : تندرو

آوردگاه : محل جنگ

برگستوان : لباس جنگی اسب

پشته : تپه

گز : نوعی درخت با چوب بسیار سخت

※رَزَ : زهر ، سم مهلک (درخت انگور) /

درست : سالم ، زنده

※مَغاک : گودال

لایه : التماس ، تضرع ، اظهار نیاز

※هور : خورشید (حور : مرد و زن زیبا)

افر : شکوه ، شوکت ، شان (فرّه : فروغ تعالی بخش ایزدی)

سَهی : کشیده

※ستور : چهارپا (سطور : نوشته شده ها)

درس سوم

استدعا : درخواست

سماجت : لجبازی

※عوالم : دنیاها

بذل توجّه : اعتنا کردن

عدلیّه : دادگستری

شیشک : گوسفند یک ساله

ربّ النّوع : الهه ، مظهر ، پروردگار نوع

※مُهمل : بیهوده ، بی معنی

※صناعت : صنعت و هنر

رعشه : لرزش و ترس

*محشور : هم دم

چاشتگاه : هنگام صبح

خبط : کج رفتن ، بی راه رفتن

شرع : سایبان ، خیمه

* مَتاع : کالا (مُطاع : فرمانروا ، اطاعت شده)

جامه ها افگندند : بساط را پهن کردند ، بستر ها را فراهم

* قُمَاش : گروه ، دسته (پارچه نخی)

کردند ، گستردنی ها را گسترده

السَّاعه : همین الان

غرقه خواست شد : می خواست غرق شود

عزیمت شکار می دارد : قصد شکار کردن دارد

* هَزَاهُز : فریاد ، آشوب ، فتنه

* صیانت : محافظت ، نگهداری

* غَرِیو : سرو صدا

اَنسَق : روش ، راه ، شیوه ، ترتیب ، نمط

* سور : جشن ، شادی (ثور : گاو نر) (صور : صدا ، بوق)

* اَعیان : بزرگان

درس چهارم

طوبا : سعادت ، نام درختی در بهشت

* مقرون : همراه

* با تحکَم : با جدّیت و آمرانه

* توقیع : امضاء ، فرمان

* سرسام : بی قراری

درس پنجم

زُمخت : زشت ، ناهنجار ، درشت

* محجوب : پنهان

* عارضه : اتفاق

* طاق : سقف خمیده و گنبدی شکل ، تک (تاق : درختچه کویری)

تاس : کاسه (طاس : کچل)

سُقْلَمه : ضربه با آرنج برای هشدار

توز : پارچه ی نازک کتانی

* قراضه : فرسوده ، رنگ و رو رفته ، کهنه

* مهمّات : کارهای مهم

رُقعت : نامه ی کوچک

توئون : تاوان ، جریمه

* غزو : جنگ

* به صرافت افتادن : کنایه از اندیشه و قصد انجام کاری را کردن

* ضیعت : زمین زراعی (ضیعتک : زمین زراعتی کوچک)

* ثنا : ستایش (سنا : نور و روشنایی)

* صِلَت : پاداش ، جایزه ، پاداش

* خواست : اراده کرد (خاست : بلند شد)

* وِزر : گناه

عاجز : درمانده ، ناتوان

* عَمید : بزرگ ، سردار ، سرور

انعام : نعمت دادن

* حُطام : دانه ی جو ، مال اندک

درس ششم

بی شبهت : بی شک

* حَشَم : خدمتکار ، چهارپا

درس هفتم

گزاف : بیهوده

خصایل : خوی ها و منش ها

* حشمت : بزرگی

* تضریب : فتنه انگیزی ، دو به هم زنی

* زعارت : بدخویی

در طبع وی مؤکد شده : در سرشت او تثبیت شده

* آلم : درد (علم : پرچم)

وقیعت : بدگویی

جَبّه : لباس گشاد (لباس مردم عادی)

دستار : عمامه

رَدّا : جامه ی پارچه ای گشاد

* حبری رنگ : کبود رنگ

خَلَقَ گونه : کهنه ، ژنده

درّاعه : بالاپوش ، لباس زاهدان

موزه ی میکائیلی : نوعی کفش (مثل کالج)

* ستوران : چهارپایان (سطور : نوشته ها ، خط ها ، سطر ها)

بر خویشتن می ژکید : زیر لب از خشم غر می زد ، غرولند ، غضب

نیک از جای بشد : کاملاً عصبانی شد (از کوره در رفت)

* مشحون : پر شده ، انباشته ، مملو ، انباشته

* محاورات : گفت و گو

* رسن : طناب ، ریسمان

عِنان : افسار

* غدّار : بی وفا

* سطوت : برگزیده ، صفوت ، مهابت ، وقار ، حشمت

عبث : بی هووه ، بی حاصل

برات : حواله ، پیغام (تازه برات : رحمت خداوند)

درس هشتم

* صدّیق : راستگو (صدیق : دوست) (صدّاق : مهریه)

بازو گشوده بود : کنایه از استقبال

* شیبه : آواز اسب

نیلگون : نیلی رنگ ، کبود رنگ

/تأثر آمیز : دردناک ، رنج آور

/دشنام : ناسزا فحش

نافذ : گیرا ، جذاب

/اشاعه : ترویج ، گسترش

مَسند : تکیه گاه ، مقام ، مرتبه

آخته : بیرون کشیده

تأَنّی : درنگ ، آهسته

جَرَس : دَرای ، زنگ کاروان

* رحیل : کوچ ، سفر

پا در رکاب : کنایه از آماده ی حرکت

راهوار : تندرو (رهبر) ، فراخ گام ، خوش راه

اهریمن : شیطان

هامون : دشت

فرض : واجب

جولان : منطقه ی بین اردن و سوریه

به جولان راندن : تاخت و تاز کردن

چاووش : پیشرو

وادی ایمن : بیابانی در جانب راست کوه طور که آنجا ندای
حق به موسی رسید

کلیم : لقب حضرت موسی ع

دیر یاسین : روستایی در فلسطین

درس نهم و دهم

* فارغ : آسوده (فارق : جدا کننده)

زاید الوصف : بسیار زیاد

صحاب : یاران (صحاب : ابر)

شقیقه : گیج گاه

اصرار : پا فشاری (اصرار : رازها)

محاسن : زیباییها ، در اینجا موهای صورت مردان

* حرب : جنگ

* صحابه : صحاب ، یار

رمق : توان ، باقی جان

نَسَقَ : روش ، شیوه ، نمط

* محمل : کجاوه که بر شتر بندند ، هودج

فرقت : دوری ، جدایی

کژخیم : بدرفتار ، کژ رفتار

* موهبت : بخشش

زنهار : امان ، آگاه باش ، مراقب باش /

* دهر : روزگار

راهب : عابد مسیحی

درس یازدهم

* سُخره : ریش خند ، بیگاری (صخره : سنگ)

قلیه : غذای گوشتی

* اَصْغَاثِ احلام : خواب های پریشان

درس دوازدهم

فرقت : دوری ، جدایی

* تیمار : غم و اندوه ، تحمل رنج

خلیده : زخمی، زخم شده

عود : درختی با چوب خوش بو

ساج : درختی با چوب مرغوب

* نغز : خوش ، بدیع ، نیکو ، لطیف ، خوب (نقض :
شکستن)

سر به مهر : در اینجا یعنی اسرار عشق

درس سیزدهم

* مضیف : مهمان خانه (ضیافت : مهمانی)

* غالب : پیروز ، چیره (قالب : کالبد)

حلقه ی در شدن : کنایه از متوسل شدن

غمزه : اشاره با چشم و ابرو

غمّازه : اشاره کننده با چشم و ابرو

* غازه : سرخاب

ناقه : شتر ماده

جمّازه : شتر تندرو

حقّه زر : دست یافتن به گنج (ظرف نگهداری طلا)

خَمْش : ساکت (تخلص مولانا)

طرّه : دسته موی جلوی پیشانی

* عشوه : ناز و کرشمه

* عمارت : بنا ، ساختمان (امارت : سرزمین ، قبیله)

غزان : غزنویان ، نام یک قبیله

* نقصان : کوتاهی

عار: عیب ، ننگ

* اھمال : سستی ، فرو گزاری

درس چھار دھم

مُتَصَيِّد : شکار گاہ

* فراغ : آسایش

* طاعنان : سرزنش کنندگان

نَزہ : خرم و باصفا ، خوش آب و هوا (نزهتگاہ : تفرج گاہ)

وقیعت : سرزنش ، بدگویی

* ریاحین : گیاهان خوش بو

سیرت : روش

جال : دام ، تلہ

مودت : دوستی

مُطَوَّقہ : طوق دار ، دارای گردن بند ، پرندہ ای با خط های

* ثقت : اعتماد ، اطمینان

سفید و سیاه

رغبت : تمایل

* طاعت : اطاعت

ورطہ : گرداب

گُرازان : با ناز راہ رفتن

مودت : دوستی ، محبت

بہ تگ ایستاد : شروع بہ دویدن کرد

مطلق : آزاد ، رہا شدہ

در پی ایشان ایستاد : شروع بہ تعقیب کرد

تک : عمق ، ژرفا ، دو

قفا : پشت سر

* عیان : معلوم

نظر او از ما منقطع گردد: نتواند ما را ببیند

منی کردن : غرور ورزیدن

خایب : نا امید ، بی بہرہ

زی : طرف (زی : لباس) (ذی : صاحب) (درزی : خیاط

(

* دہا : زیرکی ، ہوشمندی

فراق : دوری (فراغ : آسایش)

تیمار : محافظت ، تحمل غم

بر حَسَبِ : طبق

درس پانزدھم

زہ آب دیدگان بگشاد : کنایہ از گریست

* زایل شدن : نابودی ، از بین رفتن

التفات : توجہ

زوال : نابودی

أولی تر : بہتر است

* مہیب : ترسناک

تکفل کردن : برعہدہ گرفتن

خُلود : جاودانگی

* مناصحت : پیروی

غدیر : آبگیر

معونت : یاری ، ہمکاری

اوراد : جمع ورد ، دعاہا

* مظاہرت : پشتیبانی

فراست : زیرکی

سیادت : بزرگی

* فراغ : آسایش

روضه : باغ ، بهشت

جمودت : خشکی

فیروزه فام : فیروزه رنگ

قیه : جیغ (در جشن)

* خطوات : گام ها (جمع خطوه)

* علق : خون بسته و لخته

مکاس کردن : چانه زدن

غمزه : عشوہ (اشاره با چشم و ابرو)

* صُرّه : کیسه

درس نوزدهم

* اهمال : سستی و فروگزاری

* قاش : برجستگی جلوی زین اسب (قاچ)

* امهال : مهلت دادن

کهر : اسب سرخ مایل به قهوه ای تیره

درس شانزدهم

* ثناگو : ستایش گر

کرنند : اسب بور

قامت فریاد بستن : کنایه از شروع به کاری کردن

* مواهب : بخشش ها

گرده : کُلیه (گرده : قرص نان)

* تذرو : قرقاول (نام پرندۀ)

* جُنحه : گناه ، بزه

قهر : غلبه ، خشم ، چیرگی

شبدر دوجین : شبدری که دوبار پس از روییدن چیده شده باشد

دوباره پلک دلم می پرد : کنایه از بی قراری ، اضطراب (اشاره به باور عامیانه آمدن مهمان)

ابرش : اسب خال دار

تذرو کشته : استعاره از اسلام

بساط : سفره

درس هفدهم

هزار : بلبل ، عندلیب

مخاصمت : نزاع و دشمنی

* جولاهه : بافنده و ریسنده ، عنکبوت ، نسّاج

اعانت : یاری ، کمک

امیر را خاطر به آن شد : پادشاه به آن فکر افتاد

* مصاحبت : دوستی

درس هجدهم

اراضی : زمین ها

به زاد بیشتر : سنش بیشتر باشد

* عبوس : اخمو

رباط : کاروان سرا

* حدقه : مردمک چشم

عروسی که در عقد بسی داماد است : کنایه از نهایت بی وفایی

گز : واحد طول معادل 104 سانتیمتر معادل ، ذرع

درس بیستم

رمه : گله

فرقدان : دو ستاره ، دب اکبر

مضیق : تنگنا ، کار سخت و دشوار

عین الیقین : از دل وجان ، بدون تردید

الطاف : مهربانی ها

عیان : آشکار

الوهیّت : خدایی

اولی الابصار : دانایان

ربوبیّت : مالکانه

/ بزم : مجلس شراب

تعبيه کردن : ساختن

مطرب : نوازنده

استحقاق : سزاواری

*مُغ : موبد (روحانی) زردشتی

* تفرّس : دریافت چیزی با نشانه

* زَنّار : کمربندی که زرتشتیان یا مسیحیان بر کمر می بستند تا از مسلمانان شناخته شوند (شال)

* اَعورانه : یک چشم (نگریستن اَعورانه در این درس یعنی فقط بعد جسمانی انسان را دید)

مغ : موبد زرتشتی

قالب : کالبد ، جسم

درس بیست و یکم

* چارق : کفش چرمی (چارقد : رو سری سه گوش)

* نمط : روش ، طریقه

ژاژ : بیهوده (گیاهی بی مزّه و بیهوده ، مثل آدامس)

*تفت : گرم ، سوزان ، با حرارت

عتاب : سرزنش

پاتابه : نواری که به ساق پا می پیچند

اصطلاح : شیوه ، صلح ، سازش

درس بیست و دوم

امانت : مسؤلیّت (در معنای عرفانی عشق)

* سَفَت : دوش ، کتف

وسایط گوناگون در هر مقام برکار کرد : در ساختن هر چیز از واسطه و وسیله ای استفاده کرد.

اِنِّی خَالِقٌ بَشَرًا مِنْ طِینٍ :من بشری از گل می آفرینم

* قُرب : نزدیکی

* طوع : اطاعت کردن ، فرمان بردن

قبضه : یک مشت از هر چیز

درس اول

نغیر: فریاد و زاری به آواز بلند - نوعی ساز بادی (لغت- نامه ی دهخدا)

شرحہ شرحہ: پاره پاره (شرحہ: پاره‌ای گوشت که از

درازا بریده شده باشد) (واژه‌نامه‌ی کتاب درسی)

* ظن: گمان - تصوّر (هم‌خانواده ← مظنون - ظنین)

* اسرار: رازها (مفرد ← سرّ)

* مستور: پوشیده (هم‌خانواده ← استتار - سِتر - مُستتر)

دستور: اجازه (معنی‌های دیگر ← راهنما - وزیر)

بانگ: فریاد - صدا

پرده: پرده‌ی اول: نوا، پرده‌ی موسیقی (آهنگ) / پرده‌ی

دوم: حجاب - راز

تِریاق: پادزهر (متضاد زهر - شَرنگ - سم)

حدیث: سخن (جمع مکسر آن ← احادیث)

* مَحَرَم: رازدار

هوش: عشق الهی

بی‌هوش: عاشق مست (کسی که به جهان مادی توجّه‌ی

ندارد.)

روزها بی‌گاه شد: روزها گذشت (روز به شب رسید)

سیر: سیراب

واژه نامه پیش

* **ملاهی:** آلات فساد (شکل مفرد ← ملهی)
* **مناهی:** گناهان - نهی شده‌ها (شکل مفرد ← منهی)

بی پروا: نترس

* **طاعت:** بندگی - فرمان بردن - عبادت

نخوت: غرور - خودخواهی

* **مظالم:** جای دادخواهی (شکل مفرد ← مظلّمه:

مجلسی بوده که مردم در گذشته شکایات خود را در آن جا مطرح می کرده‌اند.)

* **وابگذارم:** رها کنم

* **مضایقت:** دریغ

اکتفا کردن: قناعت کردن

تمنّا داشتن: آرزو کردن - درخواست کردن

* **تیه:** زمین و بیابانی که مردم در آن گم شوند - بیابان

* **ازل:** زمان بی آغاز

کتم: نهان گاه

درس سوم

* **اساطیر:** افسانه‌ها و داستان‌های خدایان و پهلوانان ملل

قدیم (شکل مفرد آن ← اسطوره)

* **تأمل کرده‌اند:** اندیشیده‌اند

* **قرایح:** ذوق‌ها - طبع‌ها (شکل مفرد ← قریحه)

* **طرد:** دور کردن

گوژپشت: خمیده

مراخواند باید جهان آفرین: باید مرا خدای جهان نامید

منی: تکبر و خودبینی (من+ی ← مشتق)

فر: {فرّه: خره}: فروغی ایزدی است که به دل هر که

بتابد، از همگان برتری می‌یابد و از برتری همین فروغ

است که شخص به پادشاهی می‌رسد و در کمالات نفسانی

و روحانی کامل می‌شود. (کتاب درسی)

خسرو: پادشاه

* **معرب:** عربی شده

* در واقع به واژه عربی می‌گویند که اصل آنها فارسی است

مانند: «خندق» که عربی است و اصل آن «کنده» فارسی

است.

مرداس: پدر ضحاک

* **خوالیگر:** آشپز - خورش گر

درس دوم - قسمت اول

ملک: خدا - پادشاه (جمع آن «ملوک») (ملک:

فرشته، جمع آن ملائک) (ملک: سرزمین، جمع آن ←
املاک)

ذکر: یاد (جمع مکسر آن ← اذکار)

* **عظیم:** بزرگ

نماینده: عمل کننده - رساننده - نشان دهنده (از مصدر «
نمودن»)

* **ثنا:** ستایش (واژه‌ی هم‌آوا (متشابه) «سنا» به معنی
«نور و روشنایی»)

* **شبه:** مثل و مانند (جمع آن ← اشباه) (واژه‌ی هم‌آوا
← «اشباح» به معنی: «سایه‌ها» که شکل مفرد آن «
شیخ» است)

* **وهم:** خیال (جمع آن ← اوهام) (هم‌خانواده‌ها
← موهوم - توهم)

عز: عزیز بودن

سرور: شادمانی (هم‌خانواده ← مسرور - مسرت)

جود: بخشش

جزا: پاداش

درس دوم - قسمت دوم

آزمند: حریص (هم‌خانواده ← آز: حرص و طمع)

* **صولت:** حمله - شدّت

* **مناعت:** عزّت نفس

* **فطرت:** سرشت (مناعت فطرت: عزّت نفس ذاتی)

خفت: خواری (هم‌خانواده ← استخفاف: خوار شمردن،
سبک‌داشتن، خفیف دانستن)

* **مذلت:** خواری (هم‌خانواده ← ذلت - ذلیل - ذلالت)

* **دنائت:** پستی - فرومایگی (هم‌خانواده ← دنی)

عفاف: پاکدامنی (هم‌خانواده ← عقیف، عفت)

* **حمیت:** غیرت

* **عصیبت:** طرفداری

تعدی: تجاوز

* **ضلال:** گمراهی (هم‌خانواده ← ضلالت - ضالّه) / (هم-

آوا ← ضلال: سایبان)

* **بیغوله:** ویرانه

درس چهارم – قسمت اول

به بند اندر آوردن: گرفتار کردن (کنایه)

کرانه ناپدید: بی‌انتها

کرانه: ساحل

هوشمند: انسان عاقل (کسی که عاشق نیست)

* توسنی: سرکشی - عصیان (صفت اسب)

کمند: ریسمانی که هنگام جنگ به گردن دشمن انداخته و می‌کشند، در اصل یک وسیله‌ی جنگی به حساب می‌آید.

درس چهارم – قسمت دوم

* رضی‌الله عنه: خدا از او راضی باشد

* عنان: افسار - دهنه

* زندیق: مُلحد - بی‌دین - دهری - کافر (کتاب درسی)

غیرت: حمیت - ناموس‌پرستی - حمیت محب است بر طلب قطع تعلق نظر محبوب از غیر یا تعلق غیر از محبوب (کتاب درسی)

* مَحَن: بلاها - اندوه‌ها (شکل مفرد آن ← محنت)

* خانقاه: جایی که درویشان عبادت کنند

* درزه: بسته (نامه)

* زَکی: طاهر - پاک (هم‌خانواده ← تزکیه، مزکی)

شیخ‌الحرمین: شیخ دو حَرَم (مکه و مدینه)

* القاب: لقب‌ها

من این همه نیستم: من شایسته‌ی این همه لطف و لقب نیستم (آزاده هستم)

* خصومت انگیختن: دشمنی کردن

درس پنجم

دار ملک: پایتخت - سرزمین

خرامی: راه پیدا کنی - بروی

ریش: زخمی

پیش داشتن: تقدیم کردن - عرضه کردن

فراچنگ آوردن: به چنگ آوردن - تصاحب

درخور: درخورنده - شایسته

* طبع: سرشت - وجود

بگذار: دور کن

* کهتران: بندگان - زیردستان (شکل متضاد آن

←مهرتران)

* خبیث: پلید - ناپاک

آبزن: حوض کوچک

گزند: بدی - غصه - آسیب و رنج

لَجَه: میانه‌ی دریا - عمیق‌ترین جای دریا

قصد او می‌کنند: قصد کشتن او را دارند

گرز: نوعی وسیله‌ی جنگی قدیمی مشابه چوب دستی

آبتین: نام پدر فریدون

بالید: رشد کرد

* فرعون مآبانه: حالات و حرکاتی شبیه به فرعون

داشتن

* مهابت: بیم و ترس - بزرگی و شکوه

یکایک: ناگهان

خواندند: احضار کردند

* مهتر: آقا - سرور - پادشاه (منظور ضحاک است.)

دژم: خشمگین

شمارگرفتن: حساب پس دادن

قهر: خشم - غلبه (هم خانواده ← مقهور: شکست‌خورده)

هم‌آواز: موافق - هم‌صدا

* محضر: استشهدانامه - متنی که صحاک برای تبرئه‌ی

خود به امضای بزرگان حکومت رسانده بود.

سبک: سریع - فوراً

پایمردان دیو: دستیاران حکومت - توجیه‌کنندگان

حکومت بیداد (پایمرد: یاری‌کننده)

بسپرد: لگدمال کرد (از مصدر: سپردن)

داد: عدالت - حق (واژه‌ی متضاد ← ظلم)

درای: پتک (معنی دیگر ← زنگ کاروان) (کتاب درسی)

* آهرمن: اهریمن - شیطان

ناسزاوار: ناشایست

پدید آمد: آشکار شد - مشخص شد

رفت پیش اندرون: به پیش رفت (جلو رفت)

* داد و دهش: عطا و بخشش («دهش» از مصدر

«دادن» به معنی بخشیدن)

تیر خدنگ: تیری که از چوب درخت خدنگ سازند

کامیاب: موفق

* خطیر: بزرگ - ارزشمند

خام: بیهوده - نسنجیده

* صواب: کار درست و نیک (واژه متشابه ← ثواب : پاداش)

دخمه: اتاق زیرزمینی - قبر - گور

* مهیب: ترسناک

سیاهکاری: بدبختی - ظلم

* حُضیف: نشیب - پستی

سنگلاخ: جایی که پر از سنگ باشد

* رمق: باقیمانده‌ی جان - نفس آخرین - تاب و توان -

زور

چندشناک: عذاب آور - حالت ناخوشایندی که اعصاب انسان را آشفته کند.

* تهدید: ترساندن (واژه‌ی هم‌آوا ← تحدید: حد و مرز قائل شدن)

* سُخره: تمسخر - ریشخند

* موحش: وحشتناک - ترسناک

کارزار: جنگ

* تالیان: تلاوت کنندگان

سحرکوشان: عبادت کنندگان در شب

* طومار: نامه - کتاب

* تهجّد: شب بیداری - شب زنده‌داری

درس دهم

آزنگ: چین و شکنی که به واسطه‌ی خشم به چهره و ابرو و پیشانی افتد.

خدنگ: نام درختی است که چوب آن بسیار محکم

است. (تیر خدنگ: تیر محکم)

* طرد: دور کردن - راندن (هم‌خانواده ← مطرود: رانده شده)

قلما سنگ: قلاب سنگ، فلاخن، آلتی که با آن سنگ اندازند

شرنگ: زهر

یک‌رنگ: صمیمی و صادق (کنایه)

خوف: ترس

درنگ: تأخیر (واژه‌ی متضاد عجله)

پدري: پاره کنی - بشکافی (از مصدر « دریدن »)

زنگ: چرک سبز رنگی که بر روی آینه می‌افتد.

* فاسق: گناهکار

* بی‌عصمت: ناپاک - آلوده به گناه

ننگ: آبرو - نام (بی‌ننگ: بی‌آبرو)

درس ششم

بی‌خبر: بی‌هوش

* عیوق: نام ستاره‌ای است سرخ رنگ و روشن در کنار راست کهکشان که پس از ثریا طلوع می‌کند و پیش از آن غروب می‌کند. مظهر دوری، روشنائی و بلندی

بر شدم: بالا رفتم

* سمع: گوش - شنوایی - شنیدن

* بصر: چشم - بینایی - دیدن

مجموع: خاطر جمع و آسوده

* اکسیر: جوهری که ماهیت اجسام را تغییر دهد و کامل‌تر سازد - هر چیز مفید و کمیاب

درس هفتم

مهلت : فرصت

* صبوح : شراب صبحگاهی

اختیار عمر : برگزیده عمر (منظور جوانی)

خیل : انبوه - اسب

درس هشتم

نکو: زیبا

* حوری: در عربی جمع «احور و حورا» به معنی «مرد و زن سیاه چشم» است.

* قصور: کوتاهی کردن - گناه - عیب

ناوک: نوعی تیر کوچک که آن را در غلاف آهنین گذارند و با کمان پرتاب کنند تا دورتر رود.

ناوک انداز: کشنده

شکر خنده: خنده‌ی زیبا و شیرین (حس آمیزی)

نام کردن: نام نهادن

درس نهم

رعب آور: ترسناک

* فغان: آه و ناله

کوخ: خانه‌ای که از نی و علف ساخته شود.

باده: شراب

بنگ: حشیش (ماده‌ی مخدر)

نارنگ: نارنج

* از قضا: اتفاقاً

آرنگ: آرنج

آهنگ: قصد (آهنگ نمودن: تصمیم گرفتن)

درس یازدهم – قسمت اول

* عذار: چهره

پرده فکن: خودت را نشان بده (کنایه)

درس یازدهم – قسمت دوم

کیش: دین – مذهب

جرگه: گروه زمره

افگار: زخمی – خسته

حلاج: از عارفان مشهور (منصور حلاج)

نبازند: نمی‌پردازند – توجهی نمی‌کنند

* مهین: بزرگ‌ترین

سپهر: آسمان

گلشن: گلستان

* هامون: دشت و صحرا

بارگه: چادر شاهانه – سراپرده (بارگاه)

نگارش دادن: آرایش کردن

گلبن: بوته‌ی گل

بام: بامداد – صبحگاه

* هزار: بلبل – عندلیب

* نغز: شیرین – زیبا

بزم: مجلس عیش و شراب

باده: شراب

افسون: جادو – فریب (افسونگر ← جادوگر)

افسانه: سخن نادرست و دروغ

درس دوازدهم

* خواری: حقارت – بدبختی

آیو: آید

فراخی: گسترده‌ی

تنگ آیو: برای تو کوچک شود.

فغان: دریغ – آه (کلمه‌ی تأسف) این واژه یک جمله هم

به حساب می‌آید چون « شبه جمله » است.

* طریق: راه

درس سیزدهم

* قدس الله روحه العزیز: خداوند روح گرامی او را پاک

گرداند

خواجه‌وار: مغرور (مانند خواجه‌ها، خواجه یعنی آقا)

پای بگرد کرده: چهار زانو

خلق: شوخی

خدایت در بهشت گنادر: جمله دعایی (دعا کنم خدا تو

را به بهشت بفرستد)

لنگ و لوک: کسی که دست و پایش معیوب باشد

دروغ: دوزخ – جهنم

جمشید: نام یکی از پادشاهان ایرانی که به دست ضحاک

کشته شد.

با خویش رسید: به خود آمد – متوجه اشتباه خود شد

ترک: اشتباه – گناه

* تصدیق کرد: راست گو شمرد – به راستی شیخ اقرار

کرد * استغفار: طلب بخشش

بازو به هم: با او – همراه او (کتاب درسی)

* فارغ: آسوده – بی‌خیال

* متأثر: ناراحت

* چغز: قورباغه (کتاب درسی)

* صعوه: پرنده‌ای کوچک به اندازه‌ی گنجشک (کتاب

درسی)

* زغن: کلاغ

بنی اسرائیل: اولاد حضرت یعقوب (ع)

* فسق: بیرون آمدن از راه خدا – ستم کردن – گناه

فجور: گناه‌کار (فسق و فجور با یکدیگر به معنی: کار بد

گناه)

* غره: مغرور – متکبر

دستار: عمامه – شال سر – سربند

* طاعت: بندگی – فرمان‌برداری

درس چهاردهم

متمکن: دارا و ثروتمند

که فردا قلم نیت بر بی زبان : روز قیامت بی زبان از نظر
گفتار ، بازخواست نمی شود

ده مرده گوی : کسی که به اندازه ده نفر سخن بگوید

شهربند : زندانی ، محبوس

درس شانزدهم

اهل صورت : متشرعان ، کسانی که در ظاهر شریعت
مانده اند و به عمق آن دست پیدا نکرده اند

حلاج : پنبه زن ، نساج

باب الطّاق : محله ای در بغداد

بلاغت : چیره زبانی ، زبان آوری ، بلیغ شدن ، رسایی
کلام

بی قیاس : بی شمار ، بی اندازه

تارک : قلّه ، نوک ، فرق سر

تصانیف : جمع تصنیف ، نوشته ها

خرقه : در لغت به معنی جامه ضخیم و چند تکه که اهل
تصوّف می پوشند

خرقه پوش : اهل تصوّف

درّاعه : جامه ی دراز که مرد و زن از رو بپوشند ، جبهه ،
بالا پوش ، لباس زاهدان

ریاضت : تحمل رنج و تعب برای تهذیب نفس

زی : لباس و پوشش هر صنف

صحبت : هم نشینی ، مصاحبت

صدیق : راستگو

صفدر : دلیر ، صف شکن

غرایب : جمع غریبه ، نادر ها ، نو ها ، عجایب ، شگفت
ها

فراست : دریافتن باطن چیزی به وسیله نگریستن به
ظاهر آن ، ادراک ، زیرکی

کبوده: نام دَهِی است.

تحفه: هدیه (شکل جمع ← تُحَف)

* بی شائبه: بدون شک و تردی

مشیت: اراده و خواست (معمولاً به تنهایی معنی خواست
الهی هم می دهد)

بُخل: اِمساک کردن - مال دوستی - بخیلی کردن -

خسیس بودن

* نُقل: داستان - حکایت - بازگویی سخنی از قول کسی
اندرز: پند - نصیحت

شاب: جوان (هم معنی ← برنا)، (هم خانواده

شباب)، (متضاد ← پیری)

* هیبت: شکوه

* تشرّع: دین و شریعت - ظاهر دین

دست گیر: یاری کننده (کنایه)

* سحّار: جادوگر - سحر کننده

* عصاره: آب و چکیده ی هر چیز (هم خانواده ← عصیر)

سراچه: خانه ی کوچک

* آماس: تورّم - برآمدگی

* قوز کردن: از سرما یاغیره خود را خمیده ساختن

لگه دویدن: نوعی دویدن همراه با بالا و پایین شدن از
روی خوشحالی - کاری بین دویدن و راه رفتن

پالیز: بوستان گل و گیاه

* شیرآغوز: اولین شیر زایمان کننده (انسان یا حیوان)

که درصد چربی و مواد غذایی آن بسیار زیاد است.

* استسقا: مرض آب خوری (امروز به آن دیابت می -

گویند)

درس پانزدهم

ژاژ: بوته ی گیاهی به غایت بی مزه که هر چه شتر آن را
می جود نرم نمی شود

خاییدن: به دندان نرم کردن ، جویدن ، مضغ

ناساخته: نسنجیده

نینداخته: اندازه نکرده

پای در دامن آری: گوشه گیری

فصاحت : درستی و شیوایی ، سخن روان با استفاده از

ترکیبات خوش آهنگ و رایج

قبا : لباس مردم عادی

قتیل : در این درس به معنی کشته شده می باشد

کرامت : بزرگواری ها ، امور خارق العاده ، کرم ، بخشش

لهب : شعله آتش ، زبانه آتش

متغیر شد : دگرگون شد ، ناراحت شد

مجاور بودن : اعتکاف و گوشه نشینی اختیار کردن

مرقع : لباس چند تکه ، خرقه ، پشمینه

مقرر : اقرار کننده ، تایید کننده ، معترف

مهجور : دور افتاده ، متروک

نظر : نگریستن ، مورد توجه بودن چیزی

وارهان : خلاص کن

والی : حاکم شهر ، استاندار

وقت : واردی است بر دل سالک از خداوند که او را از

گذشته و آینده غافل می کند

همت : توجه طالب با تمام قوای روحانی خود به جانب

حق برای حصول کمال

درس هفدهم

حد : مجازات شرعی

خمار : باده فروش

داروغه : نگهبان

محتسب : مامور نظارت بر اجرای احکام

درس هجدهم

بط : مرغابی

چوک : شباويز ، مرغ حق ، مرغی مانند جغد که خود را

از دخت آویزان می کند و فریاد می زند

صور : جمع صورت ، شکل ها

غالبه : ماده ای خوش بو و مرکب از مواد دیگر مثل

مشک و عنبر و کافور (به رنگ سیاه)

قمری : پرنده ایاز راسته کبوتران ، یاکریم

کافور : ماده ای خوش بو و سفید رنگ

گلبن : بوته گل سرخ

گنج فریدون : نام نوایی در موسیقی و گنجی منسوب به

فریدون

مشک : ماده ای خوش بو و سیاه رنگ که از آهو گرفته

می شود

نحل : زنبور عسل

وجد : واردی است که از حق تعالی بر دل تغییر دهد و

حالاتی مثل حزن و شادی به همراه آورد

درس نوزدهم

آوند : معلق

اختر سعد : ستاره مشتری (سعد اکبر)

آرغند : خشمگین ، قهر آلود ، دلیر ، شجاع ، شرزه ، ژیان

، دژم

اورند : اورنگ ، تخت ، شان و شکوه

پس افکند : میراث ، پس افکنده ، پس افت

سفله : پست ، فرو مایه

سیم : نقره

شرزه : خشمگین، قهر آلود ، ژیان ، دژم

شیر سپهر : آفتاب (خورشید)

ضما د کردن : بستن چیزی بر زخم ، مرهم نهادن

فسرده : یخ زده ، منجمد

کافور : ماده ای معطر که از ریحان و بابونه و چند نوع

گیاه دیگر تهیه می شود

درس بیست و یکم / بیست و دوم

آخته : آهیخته ، بیرون کشیده ف عریان

آماج : هدف ، نشانه

آهنگ : قصد

پشتواره : کوله بار

خلخال : پای آورنجن

زبونی : خواری ، فرو مایگی

فوج : سپاه ، گروه ، دسته ، زمره ، جرگه

معرکه : رزمگاه ، میدان جنگ

نکوشیدند : نجنگیدند

مرد غامدی : سفیان ، پسر عوف

بادید: باشید

درس بیست و سوم

آبله : تاول ، ورم کردن سطح پوست

تراویدن : چکیدن ، تراوش کردن ،

شب تاب : آنچه در شب بدرخشد

درس بیست و چهارم

تگ : ته ، عمق ، قعر

رجز: شعری که در جنگ برای خودستایی می خوانند

سجستانی : سیستانی ، اهل سیستان ، سگری

سورت : تندی ، تیزی ، شدت اثر

ضجّه : بانگ و فریاد ، ناله ، غوغا ، شیون

عرصه : میدان

عیار : سنگ محک ، ابزار سنجش

غدر : خیانت ، حيله ، فریب

گردون : فلک ، آسمان

نحس : نامبارک ، بد اختر ، شوم

وزو : کوهی آتشفشانی در جنوب ایتالیا

هتّاکی : بی حرمتی ، آبروریزی ، پرده دری

درس بیستم

اهورایی: منسوب به اهورا

تاق : درختچه کویری

ربّ النّوع : الهه و پروردگار و خدای هر چیز

ستر : پوشش ، پوشیدگی

سَموم : باد گرم و مهلك

سُموم : سم ها

سواد : سیاهی ، سیاهی هایی که از اطراف و حومه شهر

به نظر می رسد

عاصی : نافرمان ، طغیان گر ، سرکش

عَبّوس : گرفته ، درهم ، ترش رو ، اخمو

قاصدک : گل قاصد

ماوراءالطبیعه : مجردات غیر مادی، متعلق به جهان

فراسوی ماده

مَصابیح : چراغ ها

مقدّر : تقدیر شده ، از پیش رقم زده

نُزّهتگه : تفرّجگاه

نشئه : سرخوشی ، سر مستی

هول : ترس ، ترسناک

تنجیم : ستاره شناسی

دارالطّباعه : چاپخانه

فلاحیت : شیمی

کاری : کشنده ، موثر

تعلیمی : عصای سبکی که به دست گیرند

منتشا : عصای مخصوص درویشان

جَلّی : آشکار ، روشن

ناوَرَد : نبرد ، جنگ ، مبارزه

چاروادار : چهار پا دار ، کسی که با حیوانات بارکش کار می کند

نایژه : لوله

چلانندن : فشار دادن ، عصاره کردن

هَریوه : منسوب به هرات ، اهل هرات ، هراتی ،

حاصل سن زده : محصول آفت زده ،

همگنان : جمع همگن ، گروه ، جماعت حاضر

حقّه : ظرف کوچکی که در آن جواهر یا اشیای دیگری بگذارند

یال : موی گردن اسب

درس بیست و پنجم

پرده : تابلوی نقاشی

درک : دریچه ، درب کوچک

زهرة: جرات

دشت : دست لاف ، پیش مزد ، فروش اوّل هر کاسب

طیف : نور

رجحان : برتری

عقده: گره ، مشکل روحی روانی

رَسا : رسنده ، شیوا

قدقامت : برخاستن برای ادامه نماز

ژنده : کهنه ، فرسوده

ولی : سرپرست ، امّا

ستبر : درشت و ضخیم ، یُغور

درس بیست و ششم

ابهت : شکوه ، جلال ، هیبت

سِن : صحنه نمایش

اثاث : اسباب و وسایل منزل

سو : دید ، توان بینایی

اردنگی : لگدی که با پشت پا یا سر زانو به کسی بزنند

شامورتی : اصطلاح حقّه بازی ، عملیات متحیر العقول

أرسی : نوعی در قدیمی که عمودی باز و بسته شود

صولت : هیبت

اشباح : جمع شبح است

طنین : آواز ، صدای ناراحت کننده که در گوش بر اثر التهاب به وجود می آید

افراط : زیاده روی

عَلَم : بیرق ، لوا ، درفش ، پرچم

اهتمام : سعی و کوشش

غرس کردن : کاشتن نهال

بور شدن : شرمندگی شدن

فرام : فریم ، قاب عینک

ترنّم : آواز نیکو ، نغمه ، سرود

فرز : چالاک ، سریع

تعرض کرد : پرخاش کرد

قلا کردن : کلک زدن ، کمین کردن

قوَال : بازیگر نمایش های دوره گردی

قهر : عذاب ، چیره شدن ، خشم ، غضب

لاتی : فقیری ، نداری ، بی چیزی

مُعمر : سال خورده ، پیر

مقهور : مغلوب ، شکست خورده

مهمل : بیهوده ، پوچ

نواهی : نهی شده ها

هفت صندوقی : گروه نمایشی دوره گردان که وسایل

خود را درون هفت صندوق می گذاشتند

درس بیست و هفتم

جلی : آشکار ، روشن

صولت : هیبت

معمر : سال خورده